

2. Zahal'ni pravylamy etychnoyi povedinky derzhavnykh sluzhbovtiv ta posadovykh osib mistsevoho samovryaduvannya: zatv. nakazom Natsional'noho ahentstva Ukrainy z pytan' derzhavnoyi sluzhby 05.08.2016 № 158. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16> (accessed: 11.04.2020).
3. Pro zapobihannya koruptsiyi: Zakon Ukrainy 14.10.2014 № 1700-VII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (accessed: 11.04.2020).

Ключові слова: етика, етика поведінки, правила етичної поведінки, державна служба, державний службовець.

Ключевые слова: этика, этика поведения, правила этического поведения, государственная служба, государственный служащий.

Key words: ethics, ethics of behavior, rules of ethical behavior, public service, public servant.

ГНАТОВСЬКА АЛЬОНА ІЛЬДУСІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри конституційного, адміністративного
та фінансового права Чернівецького юридичного інституту,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ОСКАРЖЕННЯ

Принципи адміністративного оскарження – це основні ідеї, норми та положення які покладають в основну захисту прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб від свавілля суб'єктів публічного адміністрування.

Принципи адміністративного оскарження безпосередньо базуються на принципах адміністративного права, які:

1) виконують системоутворюючу роль, тобто зумовлюють формування у межах галузі нових інститутів;

2) беруться до уваги у процесі законотворчої та нормотворчої діяльності, виступаючи орієнтирами для розвитку норм адміністративного права;

3) створюють основу для судового контролю за адміністративними діями. Досить часто суд лише шляхом аналізу принципів адміністративного права може дійти висновку про законність або незаконність дій та/або рішень суб'єктів публічної адміністрації;

4) заповнюють прогалини у сфері адміністративно-правового регулювання суспільних відносин [1, с. 66].

Дослідження європейських стандартів взаємовідносин органів публічної адміністрації з громадянами дозволяє дійти висновку про застосування класифікації принципів за двома основними групами стосунків органів публічної адміністрації з громадянами:

1) матеріальні (базові): принцип законності, принцип рівності перед законом, принцип відповідності статутним цілям, принцип пропо-

рційності, принцип об'єктивності та безсторонності, принцип захисту довіри до закону та законодавчо закріплених прав, принцип відповідальності;

2) процедурні: принцип доступу до адміністративних (публічних) послуг; право бути почутим; право на представництво та допомогу; принцип розумного строку (терміну), принцип повідомлення, пояснення причин та визначення засобів захисту прав і апеляцій, принцип виконання адміністративних рішень. У європейській науці адміністративного права такий поділ принципів на матеріальні (базові) та процедурні є традиційним [2, с. 114-145].

Крім того, європейська наука адміністративного права виокремлює принципи адміністративного права в аспекті діяльності публічної адміністрації (принципи належної адміністрації (good administration) та принципи належного урядування (good governance) [3, с. 94]), більшість з яких можуть бути віднесені до принципів, що впливають на адміністративну процедуру.

Доцільно розмежовувати загальні та спеціальні принципи адміністративного оскарження, що є характерним для європейського адміністративного процедурного права.

Загальними принципами адміністративного оскарження є:

- 1) верховенство права;
- 2) законність;
- 3) рівність учасників адміністративного провадження перед законом;
- 4) відкритість.

Верховенство права в адміністративному оскарженні означає, що суб'єкт публічного адміністрування зобов'язаний діяти виключно в межах інтересів захисту прав, свобод та інтересів людини та з метою утвердження їх пріоритету над всіма іншими цінностями.

Принцип верховенства права, що закріплений в статті 8 Конституції України є пріоритетним для всіх галузей права, оскільки він є універсальною вимогою, насамперед до держави, що у зв'язку з цим має братися до уваги її представниками як під час правотворчої, так і під час правозастосовної діяльності. Інакше кажучи, формування норм адміністративного права, а також їх застосування має здійснюватися за обов'язкового дотримання принципу верховенства права [1, с. 68].

Законність – це принцип адміністративного оскарження відповідно до якого усі суб'єкти публічного адміністрування зобов'язані діяти виключно в межах та на підставі Конституції та законодавства України, ця норма закріплена в ч. 2 ст. 19 Конституції України. Але в ній немає вказівки дотримуватись інших джерел права, що дає можливість суб'єктам публічного адміністрування «унікати» норм підзаконних нормативно-правових актів [4, с. 110-112]. Проблема застосування цього принципу також полягає в недосконалому правовому регулюванні інституту адміністративного оскарження, що дає можливість розвинуто використовувати дискреційні повноваження. В проекті Закону «Про адміністративну процедуру» це питання враховане та описане таким

чином: здійснення дискреційних повноважень адміністративним органом вважається законним при дотриманні наступних умов:

- 1) дискреційні повноваження передбачені законом;
- 2) дискреційні повноваження здійснюються в межах закону;
- 3) правомірний вибір був здійснений адміністративним органом задля досягнення мети, для якої дозволяється здійснення дискреційних повноважень, і відповідає загальним принципам Закону;
- 4) правомірний вибір адміністративного органу не становить собою необґрунтований обхід попередніх рішень, прийнятих тим самим адміністративним органом у однакових чи подібних справах [5].

Рівність учасників адміністративного оскарження перед законом означає, що неможливе обмеження прав суб'єктів адміністративного оскарження, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, гендеру, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками. Крім того, ані здійснювані повноваження чи займа посада не дає жодних привілеїв.

Прозорість означає, що суб'єкт публічного адміністрування зобов'язаний у порядку, встановленому законом, забезпечувати реалізацію права кожного на доступ до інформації, що пов'язана із здійсненням адміністративного оскарження, а його учасники мають право на ознайомлення з матеріалами справи.

Спеціальними принципами адміністративного оскарження є:

- 1) обґрунтованість;
- 2) добросовісність і розсудливість;
- 3) пропорційність та своєчасність;
- 4) презумпція правомірності дій та вимог особи;
- 5) гарантування права особи на участь в адміністративному провадженні;
- 6) гарантування ефективних засобів правового захисту.

Обґрунтованість означає, що суб'єкт публічного адміністрування забезпечує належність та повноту з'ясування обставин справи, безпосередньо досліджує докази та інші матеріали. Якщо адміністративний орган змінює оцінку й висновки у подібних справах, він зобов'язаний навести/вказати належне обґрунтування.

Добросовісність і розсудливість передбачає, що суб'єкт публічного адміністрування буде здійснювати свої повноваження при реалізації процедури адміністративного оскарження сумлінно та чесно, керуючись при прийнятті рішення здоровим глуздом, логікою, загальноприйнятими нормами моралі й справедливості.

Пропорційність та своєчасність в адміністративному оскарженні спрямовані на гарантуванні співрозмірного обмеження прав та свобод людини для досягнення публічних інтересів, при чому негативні наслідки для особи та публічних інтересів повинні бути найменшими. Крім того, справа повинна бути вирішена до настання обставин, за яких прийняття адміністративного акта може втратити актуальність.

Презумпція правомірності дій та вимог особи. Дії та вимоги особи вважаються правомірними, поки інше не буде доведено під час розгляду та/або вирішення справи.

Гарантування права особи на участь в адміністративному провадженні. Особа має право бути вислуханою адміністративним органом надавши пояснення та/або заперечення у будь-якій формі до прийняття рішення щодо скарги, яке за своїм характером може негативно вплинути на права, свободи або інтереси особи.

Гарантування ефективних засобів правового захисту, тобто особа має право скористатися послугами фахівця при поданні скарги та її розгляді, а у випадку незадовільного рішення може звернутись із позовом до суду.

Список використаної літератури:

1. Мельник Р.С. Загальне адміністративне право : навч. посіб. Київ : Ваїте, 2014. – 376 с.
2. Пухтецька А.А. Європейські принципи адміністративного права: Монографія / За заг. ред. д.ю.н., професора В.Б.Авер'янова. Вид. друге, доопрац. і доповн. – К.: Логос, 2014. – 237 с.
3. Права громадян у сфері виконавчої влади: адміністративно-правове забезпечення реалізації та захисту. – К.: Наук. Думка, 2007. – 586 с.
4. Мельник Р.С. Адміністративне право і процес : теорія та практика правозастосування : монографія. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2019. – 212 с.
5. Про адміністративну процедуру : Проект Закону № 9456 від 28.12.2018 URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=65307 (дата звернення 11.01.2020)

Ключові слова: принципи адміністративного оскарження, європейські стандарти принципів, загальні принципи адміністративного оскарження, спеціальні принципи адміністративного оскарження.

Ключевые слова: принципы административного обжалования, европейские стандарты принципов, общие принципы административного обжалования, специальные принципы административного обжалования.

Key words: principles of administrative appeal, european standards of principles, general principles of administrative appeal, special principles of administrative appeal.